

LJUBLJANA

Zelena prestolnica Evrope 2016

***Europe Direct je služba za pomoč pri iskanju odgovorov
na vprašanja v zvezi z Evropsko unijo.***

**Brezplačna telefonska številka (*):
00 800 6 7 8 9 10 11**

(*) Informacije so brezplačne, kakor tudi večina klicev (nekateri operaterji, telefonske govorilnice ali hoteli lahko klic zaračunajo).

Veliko dodatnih informacij o Evropski uniji je na voljo na internetu. (<http://europa.eu>).

Luxembourg: Urad za publikacije Evropske unije, 2015

ISBN 978-92-79-49492-5 (Različica za tisk)
ISBN 978-92-79-49490-1 (Spletna različica)
doi:10.2779/54076 (Print version)
doi:10.2779/094552 (Online version)

© Evropska unija, 2015

Ponatis dovoljen.

Dovoljenje za uporabo ali ponatis fotografij je treba pridobiti neposredno od imetnikov avtorskih pravic.

Printed in Belgium

TISKANO NA RECIKLIRANEM PAPIRJU, KI MU JE BIL PODELJEN ZNAK EU ZA OKOLJE ZA GRAFIČNI PAPIR
(www.ecolabel.eu)

LJUBLJANA

Zelena prestolnica Evrope 2016

LJUBLJANA.
Zate.

Fotografije: Naslovnica: © Aarstudio, Mostphotos, Turizem Ljubljana, stran 5: © Evropska komisija, stran 6: © Stane Jeršič, Mestna občina Ljubljana (MOL), stran 8: © D. Wedam, Turizem Ljubljana, stran 11: © D. Wedam, Turizem Ljubljana, stran 12: © D. Wedam, Turizem Ljubljana, stran 14: © B. Čeak, MOL, stran 16: © A. Rebec, stran 18: © D. Wedam, Turizem Ljubljana, stran 21, zgoraj levo: © T. Mihelič, MOL; stran 21, spodaj levo: © D. Tome, stran 21, desno: © D. Tome, MOL, stran 22-23: © R. Godec, Turizem Ljubljana, stran 24: © Europlakat, d.o.o., stran 26: © M. Fras, MOL; © N. Rován, MOL, stran 27: © N. Rován, MOL, stran 28: © P. Milošević, Javno podjetje LPP, stran 29: © V. Hoffmann, Civitas Elan, MOL, stran 30: © D. Wedam, Turizem Ljubljana, stran 31: © D. Wedam, Turizem Ljubljana, stran 33: © Javno podjetje LPP, stran 34: © Javno podjetje Snaga, stran 37: © Matjaž Štefančič, Javno podjetje Snaga, stran 39: © Matjaž Štefančič, Javno podjetje Snaga, stran 40: © M. Fras, MOL, stran 41, zgoraj: © N. Ramovš Žebovec, stran 41, spodaj: © K. I. Novak, stran 43: © B. Čeak, MOL, stran 44: © D. Pal, B. Čeak, J. Maček, Javno podjetje Vodovod-Kanalizacija, stran 45: © L. Kotnik, stran 46: © Vrtec Šentvid, Ljubljana, stran 48: © F. A. Bobo, arhiv Javnega zavoda Šport Ljubljana, stran 50: © Scapelab, d.o.o., stran 51: © Hosoya Schaefer Architects AG

Kazalo

Predgovor	5
Čudovita Ljubljana	5
Ljubljana, zame najlepše mesto na svetu!	6
Ljubljana – zelena za ljudi	9
Zeleno, zeleno, zeleno	15
Več površin za pešce in kolesarje	25
Z drznostjo do manj odpadkov in bolj kakovostnega življenja	35
Pitna voda v Ljubljani	41
Kar seješ, to žanješ	47

Zelene prestolnice Evrope

Čudovita Ljubljana

Za naslov Zelene prestolnice Evrope se je od samega začetka leta 2010 potegovalo več kot 100 mest, 30 se jih je uvrstilo v ožji izbor, osem mest pa je bilo nagrajenih. Zelo spodbudno je opazovati, v koliko mestih uspejo združiti napredek in zaveze na družbenem, gospodarskem in okoljskem področju v želji, da bi prebivalcem zagotovili visoko kakovost življenja. Med zmagovalnimi mesti je veliko razlik, združujejo pa jih dobre prakse in konkretni primeri, ki kažejo, kakšna je lahko Zelena prestolnica Evrope.

Že od začetka podeljevanja želi naslov Zelene prestolnice Evrope nagraditi prizadevanja mest na lokalni ravni. Več kot dve tretjini Evropejcev živita v mestnih območjih in ta številka vztrajno raste. S širjenjem mestnih območij pa se povečujejo tudi zahteve na področju nastanitve, energije, vode in prevoza. Vsako leto je bolj očitno, da je premik k trajnostnemu mestnemu življenju nujen – potrebujemo zelena mesta za zdravo življenje!

Vsa zmagovalna mesta doslej – Stockholm, Hamburg, Vitoria-Gasteiz, Nantes, København, Bristol, Ljubljana in Essen – predstavljajo navdihujoč vzor in dokazujejo, da so lahko mesta gonilo okoljskih sprememb. Ljubljana je bila v preteklosti mesto avtomobilov, danes pa vse več pozornosti posveča javnemu prevozu, pešcem in kolesarskim omrežjem. Posamezniki, organizacije in podjetja si skupaj prizadevajo za dobro gospodarjenje z vodnimi viri, varovanje okolja in celostno mestno načrtovanje, kar prinaša koristi tako državljanom kot okolju.

Čeprav že napredek kot tak pomeni zadostno nagrado, zadovoljstvo in ponos ob prejemu naslova Zelene prestolnice Evrope še dodatno krepita zavest o nujnosti okoljskih sprememb ne le v zmagovalnem mestu, temveč tudi drugod po Evropi in širše. Vabim vas, da se sami prepričate, na kakšen način si Zelena prestolnica Evrope 2016 Ljubljana prizadeva, da bi evropska mesta postala prijetnejša za življenje, delo, igro in staranje.

Karmenu Vella

Evropski komisar za okolje, pomorske zadeve in ribištvo

Ljubljana, zame najlepše mesto na svetu!

Ljubljana je ponosna nosilka naziva Zelena prestolnica Evrope 2016! Ta prestižni naziv Evropske komisije pomeni izjemno čast in najvišje priznanje našim dosedanjim prizadevanjem, katerih osnovni cilj je zagotavljati visoko kakovost življenja naših meščank in meščanov v urejenem in zdravem okolju.

Komisija je v svoji obrazložitvi izpostavila, da smo v najkrajšem času dosegli največje spremembe v kakovosti življenja. In res, kako svež je še spomin na tisti čas pred devetimi leti, ko smo z ekipo prevzeli vodenje mesta. Čeprav se še vedno spomnim mestnega središča, ki je bilo takrat polno avtomobilske pločevine, ter nekaterih drugih neurejenih področij, se mi zdi, kot da so bile to le podobe iz filma, in da je Ljubljana že od nekdaj tako lepa in urejena. Mestno središče, danes namenjeno pešcem in kolesarjem, je velika dnevna soba in prizorišče kulturno-družabnega življenja, na nekoč neurejenih območjih pa so zaživel številni parki, zelenice in otroška igrišča, kjer se prebivalci sprostijo in družijo.

Z ekipo smo trajnostno prihodnost Ljubljane zasnovali že leta pred prejemom naziva, ko smo v 2007 oblikovali Vizijo Ljubljana 2025 in jo pričeli živeti. Že takrat sem vedel, da smo na pravi poti in da nam naših sanj ne bo mogel vzeti nihče! S strokovnim, predanim, vztrajnim ekipnim delom in z vključevanjem mnogih deležnikov smo dosegli

izjemne rezultate, ki so Ljubljano postavili na evropski zemljevid najbolj trajnostnih mest. Ponosen sem na naše dosežke, na to, da je Ljubljana zaenkrat edina evropska Zelena prestolnica v osrednji in jugovzhodni Evropi. Zavedam pa se, da je kljub temu, da je bilo postorjenega že ogromno, pred nami še veliko izzivov. Tudi teh se bomo lotili z enako vnemo in energijo ter sledili že začrtani poti.

Spoštovani!

V brošuri, ki je pred vami, najdete pregled nekaterih projektov, ki so bili ključni za pridobitev naziva Zelena prestolnica Evrope 2016. Prepričan sem, da vas bo naša zgodba o uspehu navdušila.

Vabim vas, da se tudi sami prepričate o lepotah Ljubljane. Sprejeli vas bomo s široko odprtimi rokami in vam pokazali, kako ponosni smo na naše lepo, čisto, varno in zeleno mesto, v katerem različni sobivamo in spoštujemo drug drugega. Prepričali se boste, da živimo v mestu prijaznih meščanov, ki prav tako skrbijo, da bo Ljubljana ostala gostoljubna, zelena in zdrava tudi za prihodnje generacije. Ljubljana je preprosto najlepše mesto!

Zoran Janković
župan Mestne občine Ljubljana

Ljubljana – zelena za ljudi

Ljubljana je mesto, ki vas bopresenetilo in preseglo vašapričakovanja. Je edinstvena – majhna po površini, a velika po gostoljubnosti in kakovosti življenja. Njeno ime izhaja, če upoštevamo eno od etimoloških razlag, iz besede »ljubljen«, zato ne preseneča, da jo imajo radi meščani in obiskovalci.

Da je tako, se je moralo zgoditi veliko sprememb. In te spremembe v zelo kratkem času so tudi eden izmed razlogov, da je Ljubljana postala Zelena prestolnica Evrope 2016. Postala je prvi in edini zeleni svetilnik v osrednjem in jugovzhodnem delu Evrope.

Se še spomniš, kako je bilo?

Skoraj vsak, ki živi v Ljubljani ali se v mesto vrača po dolgem času, vsaj enkrat postavi to vprašanje. Sprememb na bolje se ljudje hitro navadijo in kaj hitro pozabijo, kako so se včasih v mestnem središču umikali avtomobilom, kako težko je bilo priti iz ene strani reke na drugo, koliko časa so čakali na pravi avtobus in kako so bili na obrežjih Ljubljanice namesto prijetnih kavarn parkirani avtomobili.

Težko bi verjeli, da je bila današnja Zelena prestolnica pred manj kot desetimi leti tako zelo drugačna.

Časovnica

ok. 14 – Na ozemlju današnje Ljubljane je prvič omenjena Emona.

1112 - 1125 – Prvič je omenjen Ljubljanski grad.

1144 – Prva omemba Ljubljane z nemškim imenom Laibach.

1146 – Prva omemba Ljubljane z imenom Luwigana.

1200 – Ljubljana dobi mestne pravice.

Spremembe na bolje

V mestnem jedru, kjer so prej vozili avtomobili in avtobusi, imajo danes prednost kolesarji in pešci. Obrežja Ljubljanice so se spremenila v kakovostne javne površine za meščane in obiskovalce, razdalje med njimi so se skrajšale z gradnjo oziroma prenovo devetih mostov čez Ljubljanico, za še lepše sprehode pa so postavili nove brvi na Poti spominov in tovarništva.

Ljubljana se lahko pohvali s kar 542 m² javnih zelenih površin na prebivalca, v mestu je na novo urejenih več kot 80 ha zelenih površin, iz degradiranih urbanih površin pa še vedno nastajajo urejene zelene površine. Tako v mestu ohranjajo prepoznavno zeleno identiteto, ob tem pa aktivno spreminjajo območja, ki še nedolgo nazaj niso bila zelena in trajnostno naravnana. Več kot 46 % površine mesta prekriva avtohtoni gozd, skoraj 75 % vseh površin je zelenih, zavarovanih površin pa je več kot 20 %.

Slovensko glavno mesto je ena redkih evropskih prestolnic, ki se lahko pohvali s pitno vodo iz pipe brez predhodne obdelave. S programom zaščite vodnih virov in naprednega upravljanja z odpadnimi vodami so poskrbeli, da bo brez dodatne tehnološke obdelave še dolgo pitna in neoporečna.

Ljubljana je evropska prestolnica z največjim deležem ločeno zbranih odpadkov (63 % v letu 2014) in s sprejeto strategijo Zero Waste prva evropska prestolnica v mreži Zero Waste Europe (nič odpadkov). S še dostopnejšo infrastrukturo in z inovativnimi rešitvami bodo preprečevali nastajanje odpadkov, jih ponovno uporabljali in reciklirali.

Več kot 46 % površine mesta prekriva avtohtoni gozd, skoraj 75 % vseh površin je zelenih, zavarovanih površin pa je več kot 20 %.

V letu 2015 je že 74% stanovanj v Ljubljani ogrevanih s sistemom daljinskega ogrevanja in distribucije zemeljskega plina. Javni potniški promet postaja uporabnikom vse bolj dostopen in prijazen.

Vsa ta dejstva in številke so dokaz, da je Ljubljana zaslužno prejela naziv Zelena prestolnica Evrope 2016 ter da se kakovost življenja v mestu bistveno povečuje.

Ponosni na vse dosežke Zelene prestolnice

Ljubljana je nagrado prejela, ker je mesto, ki je v najkrajšem času doživelo največ sprememb v pravo smer. Za bliskovit trajnostni napredek mesta v sodelovanju s prebivalci Ljubljane in številnimi nevladnimi in drugimi organizacijami ter podjetji skrbi več kot 12.000 sodelavk in sodelavcev velike mestne družine, v katero sodijo mestna uprava, javna podjetja in javni zavodi. Skupaj prav vsak dan uresničujejo trajnostno Vizijo Ljubljana 2025, zasnovano že leta 2007.

Koseški bajer je del Krajinskega parka Rožnik, Tivoli in Šišenski hrib. Naseljujejo ga redke in ogrožene živalske in rastlinske vrste.

Severni park z otroškimi igriščem je zgrajen na nekdanjem degradiranem območju. Park krasi kip Deklica z rastočo knjigo, ki vsako leto zraste za nov verz. Verzi slavijo slovenski jezik, kulturo in nacionalno dediščino.

Ponosni so tudi na nagrado »Turizem za prihodnost 2015/Tourism for Tomorrow 2015«, ki jo je Ljubljana prejela v kategoriji turističnih destinacij. Podeljuje jo svetovna organizacija World & Tourism Council WTTC. Nagrado prejmejo najbolj trajnostno usmerjene destinacije. Ljubljana se je uvrstila tudi na seznam najbolj trajnostnih turističnih destinacij na svetu, tako imenovani »Top 100 trajnostnih destinacij 2014/Global Top 100 Sustainable Destinations 2014.«.

Svetovljanski pečat mestu je od leta 2007 vtisnilo več kot 1.600 izvedenih projektov. Ti so bili izvedeni za dvig kakovosti življenja prav vsakega meščana. Za njih je Ljubljana prejela številne domače in mednarodne nagrade ter nazive.

Ljubljana ne dokazuje le, da so spremembe lahko hitro dosegljive, ampak da jih je mogoče dosegati v sožitju z okoljem in številnimi deležniki. Zato naj bo Ljubljana zgled in navdih tudi ostalim evropskim mestom.

Pot do nagrade

Ideja o podelitvi nagrade Zelena prestolnica Evrope je nastala leta 2006 v Talinu in je rezultat pobude, ki jo je sprožilo Združenje estonskih mest ter petnajst evropskih mest, vključno z Ljubljano.

Nagrado prejme mesto, ki:

- dosega visoke okoljevarstvene standarde,
- postavlja visoke cilje za nadaljnje okoljsko izboljšanje in trajnostni razvoj,
- lahko služi kot zgled ostalim mestom.

Zelena prestolnica Evrope je pobuda Evropske komisije. Cilj te pobude je izreči priznanje in nagraditi lokalna prizadevanja za izboljšanje okolja, gospodarstva in kakovosti življenja v mestih. Do sedaj so nagrado prejeli Stockholm (Švedska), Hamburg (Nemčija), Vitoria-Gasteiz (Španija), Nantes (Francija), Kopenhagen (Danska), Bristol (Združeno kraljestvo), Ljubljana (Slovenija) in Essen (Nemčija).

Mesta, ki se uvrstijo v finalni izbor, se nato predstavijo žiriji, ki jo sestavljajo člani Evropske komisije, Evropskega parlamenta, Odbora regij, Evropske okoljske agencije, Lokalnih vlad za trajnostni razvoj (ICLEI), Združenje županov (Covenant of Mayors Office) in Evropske okoljevarstvene pisarne (European Environmental Bureau).

Leta 2014, ko je Ljubljana prejela laskavi naziv, so bila v finalnem izboru še mesta Essen (Nemčija), Nijmegen (Nizozemska), Oslo (Norveška) in Umeå (Švedska).

Skupina dvanajstih neodvisnih okoljskih strokovnjakov vsako leto oceni kandidate mest na dvanajstih področjih:

- podnebne spremembe: blaženja in prilagajanje,
- lokalni promet,
- zelena urbana območja, ki vključujejo trajnostno rabo tal,
- narava in biotska raznovrstnost,
- kakovost lokalnega zunanjega zraka,
- kakovost zvočnega okolja,
- ravnanje z odpadki,
- poraba vode,
- ravnanje z odpadno vodo,
- eko-inovacije in trajnostno zaposlovanje,
- energetska učinkovitost,
- celostno upravljanje z okoljem.

Zeleno, zeleno, zeleno

Če iz razglednega stolpa Ljubljanskega gradu pogledamo na Ljubljano, hitro ugotovimo, da smo obkroženi z naravo. Ljubljana iz narave črpa, se iz nje uči, predvsem pa jo spoštuje. Dobrodošli v mestu, kjer je doma zeleno.

Čeprav skorajda polovico občine pokrivajo gozdovi, ki skupaj z ostalimi zelenimi površinami obsegajo kar tri četrtnine celotne površine mesta, v Ljubljani vztrajno širijo zelene kotičke.

Na območju mesta najdemo štiri krajinske parke. Prvi je Krajinski park Tivoli, Rožnik in Šišenski hrib, ki leži v neposredni bližini mestnega središča. Znotraj njegovih meja so ohranjene številne naravovarstveno pomembne vrste, ki so uvrščene na rdeči seznam ogroženih vrst. Park je hkrati izjemno priljubljen med meščani, ki se tam rekreirajo, sproščajo in uživajo v stiku z naravo.

V neposredni bližini je eden najstarejših botaničnih vrtov v Evropi, ki deluje že od leta 1810 in je ljubljanska najstarejša kulturna, znanstvena in izobraževalna ustanova z nepretrganim delovanjem.

Drugi je Krajinski park Ljubljansko barje, ki obsega kar 135 km². Močvirne ravnice zaznamuje neskončen mozaik travnikov, steljnikov, njiv, jarkov in mejic, zaradi načina obdelave travnikov se je ohranila bogata biotska raznovrstnost. Ljubljansko barje ima posebno mesto v zgodovini – tu so arheologi leta 2002 odkrili ostanke 5200 let starega lesenega kolesa z osjo, ki velja za najstarejše leseno kolo na svetu. Prazgodovinsko kolišče na Ljubljanskem barju je od leta 2011 vpisano na UNESCO seznam svetovne dediščine.

Tretji park, Krajinski park Zajčja dobrava, je najstarejši med krajinskimi parki z avtohtonim nižinskim gozdom, medtem ko se četrti Krajinski park Polhograjski dolomiti ponaša s pestro biotsko raznovrstnostjo in z endemičnimi vrstami.

Narava eno z zgodovino

Pot spominov in tovarištva je najdaljši mestni drevored – na 34 kilometrih je zasajenih več kot 7.000 dreves. Je priljubljena tekaška in sprehajalna steza, hkrati pa tudi spomin na trpljenje Ljubljančanov med drugo svetovno vojno. Drevored nas popelje po poti, kjer je potekala bodeča žica, s katero so italijanski okupatorji leta 1942 obdali mesto. Vsako leto se ob prazniku Ljubljane, 9. maja, po poti sprehodi skoraj 40.000 ljudi, ki se s tem poklonijo neuklonljivosti Ljubljančanov med letoma 1942 in 1945.

Oživitev življenja ob reki

Reka Ljubljanica je s svojimi dolgimi zavoji in počasnim ritmom od nekdaj zaznamovala mesto, po katerem je dobila ime. S celovito prenovno brežin in izgradnjo mostov za pešce in kolesarje ter novih ploščadi za vstopanje v plovila je prostor v centru mesta na celotnem nabrežju Ljubljanice postal središče družabnega dogajanja.

Pot spominov in tovarištva, priljubljeni drevored, ki obkroža mesto, kjer ljudje vsak dan hodijo, tečejo in kolesarijo.

*»Preureditev nabrežij
reke Ljubljanice je jasno
razpoznaven plod skupnih
prizadevanj različnih
izvajalcev in avtorjev...«*

*David Bravo Bordas, sekretar evropske
nagrade za urbani javni prostor, ob podelitvi
nagrade leta 2012.*

Prebivalci in obiskovalci so z obnovo pridobili kakovosten javni prostor, kjer je mogoče najti bralne kotičke, si ogledati predstavitev arheološkega najdišča na Špici, se podati na ogled z ladjicami ali pa preprosto uživati ob pestrem dogajanju ob reki. Na obrežju Ljubljanice lahko uživate v bogati kulinarčni ponudbi, druženju v kavarnah ali pa preprosto prisluhnete šumenju reke v senci dreves.

Projekt Preureditve nabrežij z mostovi na reki Ljubljanici je leta 2012 prejel evropsko nagrado za urbani javni prostor in zmagal v konkurenci med 347 prijavljenimi projekti iz 36 držav.

Iz degradiranih območij nastajajo zelene površine...

Med letoma 2009 in 2015 so v Ljubljani z novimi parki in drugimi zelenimi površinami za več kot 80 hektarjev povečali zelene javne površine v mestu. Poleg Severnega parka, parka ob reki Gradaščici in športnega parka Stožice je Ljubljana dobila še Šmartinski park in park Zelena Jama, ki se navezujeta na osrednje pokopališče Žale, pomembno kulturno dediščino.

Namesto degradiranih območij ob reki Savi so Ljubljančani dobili nov prostor namenjen sprostitvi in rekreaciji. Rekreacijski in izobraževalni center Sava vključuje urejen odsek kolesarske in konjeniške poti, pešpoti, malo živalsko farmo in konjske ograde. Z ureditvijo osem kilometrov dolge kolesarske steze in pešpoti so naredili prvi korak k povezovanju poti ob reki Savi vse od njenega izvira do državne meje.

*Jakopičevo
sprehajališče
v parku Tivoli gosti
fotografske razstave
skozi vse leto, tudi
svetovno znane.*

...stadion...

Na degradiranem območju opuščene gramoznice je leta 2010 zrasel Center Stožice. V sklopu centra so zgradili stadion, ki sprejme 16.000 obiskovalcev, in dvorano z 12.500 sedeži ter uredili zunanje športne površine. Sanje Ljubljancanov o objektu za večje športne, kulturne in zabavne prireditve so se tako končno uresničile.

...in mestni vrtniki

Vrtničarstvo je v Ljubljani vse bolj priljubljen način preživljanja prostega časa. Čeprav je glavni namen pridelovanje vrtnin za lastne potrebe, s čimer se zvišuje stopnja samooskrbe, je vrtničarstvo tudi način druženja, preživljanja prostega časa ter rekreacije, poleg tega pa izboljšuje odnos ljudi do zemlje in okolja.

Porast vrtničarstva v 90. letih je razkril tudi njegovo negativno plat. Veliko jih je nastajalo na območjih, ki za vrtničarstvo niso primerna, zato je mestna uprava z novim Občinskim prostorskim načrtom (OPN) določila natančne pogoje rabe zemljišč. Za vrtničarstvo je tako po OPN namenjenih 46 hektarjev površin na 23 območjih, s čimer namerava mestna uprava postopoma povišati odstotek samooskrbe in izboljšati kakovost življenja v mestih.

Prebivalci imajo možnost najema vrtnička na občinski zemlji, mesto pa povezuje tudi lastnike zasebnih zemljišč in zainteresirane vrtničarje.

Čebelarstvo je doma v Ljubljani

Čebele so za obstoj človeštva nujne. Ljubljana je s čebelarstvom tesno povezana, njegovi začetki segajo v čas prvih poselitev tega prostora. Kar je še pomembneje, čebelarstvo je med Ljubljančani živo še danes: 300 čebelarjev ima skupaj preko 4.500 panjev in kar 180 milijonov čebel.

V poletnih mesecih na strehi Cankarjevega doma, osrednje kulturne ustanove v središču mesta, domuje 450.000 čebel. Čebele se na pašo odpravijo do bližnjih parkov in na Ljubljanski grad. Analize medu so pokazale, da je zelo kakovosten, saj mestno rastlinje ni škropljeno proti škodljivcem. V njem ni pesticidov in prostih kislin ter ostankov težkih kovin in gensko spremenjenih organizmov, kar dokazuje, da je med bolj čist kot na intenzivnih kmetijskih območjih. Čebele v mesto privabljajo tudi s postopnim zasajanjem medovitih trajnic na zelenih javnih površinah.

Časovnica

- 1243 – Ljubljana je prvič omenjena kot mesto.
- 1278 – Ljubljana preide pod oblast Habsburžanov in nosi ime Laibach.
- 1693 – Ustanovitev Academie Operosorum po vzoru sodobnih italijanskih akademij, ki je združevala vse pomembne učenjake iz dežele Kranjske.
- 1701 – Ustanovitev Academie Philharmonicorum. Njeni člani so tudi Haydn, Beethoven, Brahms in Paganini.

*Približno
300 čebelarjev
ima skupaj več kot
4.500 panjev in kar
180 milijonov čebel.*

- *Uspešna odstranitev ambrozije v sklopu akcije »Rokavice gor.«*
- *Večina Ljubljančanov ima v razdalji 300 metrov zagotovljen dostop do zelenih javnih površin.*
- *Tradicionalna akcija Za lepšo Ljubljano vsako leto združi občane in več kot 12.000 sodelavcev velike mestne družine, v katero sodijo mestna uprava, javna podjetja in zavodi. V letih 2015 in 2016 bo vsak sodelavec velike mestne družine posadil svoje drevo.*
- *16,5 % površine Mestne občine Ljubljana leži znotraj varovanega območja Nature 2000.*

Plod sodelovanja med čebelarji in mestno upravo je izobraževalna in turistična Čebelja pot, ki vodi do ljubljanskih čebelarjev in drugih točk povezanih z dejavnostjo čebelarstva.

Pomagaj žabici čez cesto

Ljubljančane so nekateri prebivalci Slovenije hudomušno poimenovali kar Žabarji, najbrž zato ker žabe veselo regljajo na ljubljanskem barju, v Tivoliju, na Rožniku in drugje v bližini vodotokov. Dobra novica, saj so dvoživke bioindikator čistega in zdravega okolja.

Zato ni presenetljivo, da se je prav v Ljubljani rodila pobuda, s katero prostovoljci, naravovarstveniki in mestna uprava pomagajo dvoživkam ob prečkanju cest v času njihovih selitev. Vsako leto čez cestišče prenesejo okrog 10.000 dvoživk, poleg žab še male in velike pupke ter navadne močerade. Na nevarnih delih nameščajo zaščitne ograje.

Poleg navadnih krastač, sekulj, rosnic, debeloglavk, zelenih reg in hribskih urhov v Ljubljani živi tudi večja populacija ogrožene in redke vrste plavčkov, ki se ob parjenju obarvajo v nebesno modro barvo. Ker prisotnost človeka samčke odvrne od razmnoževanja, mestna uprava podpira akcijo Žabja straža, pri katerih prostovoljci preprečujejo motnje ljudi v času parjenja.

Nekatere od mnogih zaščitene živalskih vrst v Ljubljani.

Levo: Parus major (velika sinica) in Rana arvalis (plavček ali barjanska žaba)

Desno: Buteo buteo (kanja)

Ptice lahko krmijo kar iz roke

V Ljubljani so strokovnjaki popisali kar 161 vrst ptic, od katerih je 86 uvrščenih na rdeči seznam ogroženih vrst. Vse so opisane v knjigi *Ptice Ljubljane*. Med najbolj ogrožene ptice se uvrščajo veliki škurh, kosec in repaljščica.

V najstarejšem ljubljanskem parku Tivoli (ustanovljen leta 1813) je urejena dežela ptic Tičistan s krmilnicami, gnezdilnicami in vegetacijo, kjer lahko obiskovalci ptice opazujejo in krmijo kar iz roke.

■ *Jutranje meglice nad Krajinskim parkom Ljubljansko barje.*

Več površin za pešce in kolesarje

Ljubljana stopa po poti nove prometne politike, ki ustreza zahtevam sodobnega časa po večji mobilnosti ljudi in trajnostno naravnem razvoju. Prednost namenja pešcem, kolesarjem in javnemu prevozu.

Zaprtje mestnega središča za motorni promet, uvedba pametne mestne kartice Urbana in posodobitve javnega potniškega prometa so le nekateri od ukrepov, zaradi katerih je mesto v tako kratkem času popolnoma spremenilo podobo in postalo bolj prijazno ter dostopno meščanom in obiskovalcem.

Med pomembnejše spremembe v zadnjem desetletju gotovo sodi uvedba ekološke cone v središču mesta, ki je nastala leta 2007 z zaprtjem starega mestnega jedra za ves motorni promet. Dovoljena je le dostava za vozila z dovolilnico med 6. in 10. uro zjutraj. Središče mesta se je iz prostora, ki so ga zasedali avtomobili, prelevilo v prijeten javni prostor in je postalo prizorišče raznovrstnih družabnih, kulturnih in športnih dogajanj. Območje za pešce obsega več kot 100.000 m².

*Območje za pešce,
zaprto za vsa motorna
vozila, danes obsega že
več kot 100.000 m².*

Slovenska cesta nekoč
in danes.

Zelene površine vsak dan bližje mestnemu središču

Eden vidnejših ukrepov za vzpostavitev kakovostnega javnega prostora v središču mesta je tudi preureditev dela glavne prometnice, Slovenske ceste, v pešcem, kolesarjem in uporabnikom mestnih avtobusov prijaznejše območje. Po uvedbi spremenjenega prometnega režima na tem območju so se koncentracije črnega ogljika znižale za 58 %. Zdaj na prenovljeni mestni promenadi stoji 400 metrov dolg drevored 63 malih jesenov – medovitih dreves, ki privabljajo metulje in čebele.

Z nadaljnjim urejanjem javnega prostora mestno središče povezujejo s Krajinskim parkom Tivoli, Rožnik in Šišenski hrib. Tako vzpostavljajo pot od parka preko zelenega grajskega griča v središču Ljubljane do gozdnate vzpetine Golovec, ki je sestavni del vzhodnega predalpskega oziroma Posavskega hribovja. Preko Golovca je speljana tudi Pot spominov in tovarštva, ki poteka okoli Ljubljane. Mestne zelene površine še naprej povezujejo tudi s krajinskim parkom Barje.

*Po uvedbi spremenjenega
prometnega režima
na Slovenski cesti so se
koncentracije črnega
ogljika na tem območju
znižale za 58 %.*

Enotna mestna kartica Urbana

Uvedba večnamenske pametne mestne kartice Urbana je olajšala plačevanje številnih storitev, med njimi plačevanje prevoza z mestnimi avtobusi (uporabnikom omogoča tudi brezplačno prestopanje 90 minut od prve validacije), parkiranja na javnih parkiriščih, vožnje z vzpenjačo na Ljubljanski grad in celo storitve Mestne knjižnice Ljubljana. Poleg tega si lahko lastniki kartice sposodijo tudi mestno kolo samopostrežnega sistema BicikeLJ in plačajo storitve po sistemu Parkiraj in se pelji (P+R).

Z doslej petimi parkirišči po sistemu P+R na vpadnicah, s kartico Urbana, s posodabljanjem javnega potniškega prometa, s samopostrežnim sistemom BicikeLJ in z mnogimi drugimi ukrepi v Ljubljani spodbujajo h kombiniranju različnih prevoznih sredstev, zmanjševanju števila osebnih motornih vozil in manjši onesnaženosti.

Časovnica

1809 - 1813 – Ljubljana postane glavno mesto Ilirskih provinc. V Ljubljani zasadijo prvi drevored ob Ljubljani.

1810 – Ustanovitev Botaničnega vrta v Ljubljani. Na odprtje je prišel tudi maršal Auguste Marmont, prvi in glavni guverner Ilirskih provinc, in zasadil lipo.

1821 – Ljubljana gosti kongres Svete alianse, zveze držav zmagovalec nad Napoleonom, na katerem so sodelovali najpomembnejši evropski vladarji.

Kongresni trg - nekoč parkirišče, danes idealen prostor za druženje in gostovanje velikih dogodkov. Od leta 2011 je pod njim nova podzemna garaža s 720 parkirnimi mesti.

Vse več uporabnikov javnega potniškega prometa

Redno posodabljanje voznega parka ljubljanskih avtobusov, vzpostavljane novih in optimiziranih avtobusnih linij ter opremljanje avtobusnih postajališč s sodobnimi prikazovalniki, ki napovedujejo prihod naslednjih avtobusov, so le nekateri od številnih razlogov, zaradi katerih je po raziskavi Eurobarometra konec leta 2012 kar 78 % Ljubljancev izrazilo zadovoljstvo s kakovostjo javnega prevoza v mestu.

Število uporabnikov mestnega potniškega prometa se vsako leto povečuje. Med letoma 2010 in 2014 se je njihovo število povečalo za 18,5 %. Tudi na medkrajevnih in integriranih linijah je zabeleženih več potovanj, in sicer za 34 % med letoma 2013 in 2014.

Optimizacija linij Javnega podjetja Ljubljanski potniški promet (LPP) dokazuje, da se mesto uspešno odziva na želje občanov. Tako so z zadnjo spremembo, ki so jo uvedli na eni od mestnih linij leta 2014, v kratkem obdobju šestih mesecev dosegli celo 467 % porast potovanj.

*Število uporabnikov
mestnega potniškega
prometa se vsako leto
povečuje.*

LPP redno ozelenjuje svoj vozni park z okolju prijaznimi avtobusi.

Kar 96 % anketiranih
je sistem BicikeLJ
ocenilo kot zelo
pozitiven projekt.

Od 221 vozil mestnega potniškega prometa skoraj polovica ustreza visokim okoljskim standardom. Z nakupom dodatnih avtobusov v prvi polovici 2016 pa bo imel LPP več kot 30 % vozil s pogonom na CNG.

220 kilometrov urejenih kolesarskih poti

Ljubljana postaja mesto kolesarjev. Ravnska lega Ljubljane je idealna za vsakodnevno kolesarjenje. Milo podnebje omogoča, da kolo številni uporabljajo tudi v hladnejših mesecih, zaradi majhnosti pa tudi drugi konec mesta ni predaleč.

Mesto kolesarjem ne ponuja le več kot 220 kilometrov urejenih kolesarskih poti, temveč s konkretnimi ukrepi in projekti spodbuja trajnostno mobilnost. Od leta 2011 si lahko prebivalci in obiskovalci Ljubljane izposodijo kolo v zelo priljubljenemu samopostrežnem sistemu BicikeLJ, ki trenutno vključuje 36 postaj in 360 koles. V štirih letih od vzpostavitve sistema so uporabniki opravili že več kot tri milijone voženj. Zato ne preseneča dejstvo, da se je Ljubljana uvrstila na 13. mesto indeksa Copenhagenize 2015, ki ocenjuje kolesarjem najbolj prijazna mesta na svetu.

O uspešnosti projekta BicikeLJ pričajo naslednje številke:

- posamezno kolo uporabniki na dan uporabijo 7,5-krat;
- več kot 98 % uporabnikov kolo vrne po prvi uri, kar pomeni, da se velika večina uporabnikov vozi brezplačno;
- kar 96 % anketiranih je sistem BicikeLJ ocenilo kot zelo pozitiven projekt.

Osebna izkaznica

Površina Mestne občine Ljubljana: 275 km²

Število prebivalcev: 287.218 (2015)

BDP na prebivalca osrednje slovenske regije: 24.845 EUR (2013)

Gostota naseljenosti: 1.044 prebivalca/km² (2015)

Praznik občine: 9. maj – dan osvoboditve Ljubljane

MOL je razdeljena na 17 četrtnih skupnosti

Število nočitev turistov: 1.021.929 (2014)

Spodbujanje trajnostne mobilnosti

Ljubljana je edino mesto, ki je nagrado evropski teden mobilnosti prejelo dvakrat, leta 2003 in 2013. Namen Evropskega tedna mobilnosti, najbolj razširjene kampanje za trajnostno mobilnost v Evropi, je spodbuditi uprave evropskih mest k uvajanju trajnostnih ukrepov na področju prometa, pri tem pa aktivno vključevati meščane in številne deležnike. V Ljubljani vsako leto tako uvedejo več trajnih ukrepov, mednje sodijo omejitve dostopa motornim vozilom na posameznih ulicah, preureditve javnega prostora, uvedba novih avtobusnih linij in okolju prijaznejših vozil ter aktivnosti za izboljšanje razmer za kolesarje in pešce.

Ljubljana dostopna vsem

Mestna občina Ljubljana je prejela bronasto priznanje Access City Award 2015. Priznanje Ljubljano postavlja na sam vrh evropskih mest na področju dostopnosti grajenega okolja, javnih prevozov, informacij ter raznovrstnih storitev in programov za osebe z oviranostmi.

Zanje je na voljo posebna storitev Prevoz na klic. Na telefonski številki lahko uporabniki podajo zahtevo za prevoz z ustrezno prilagojenim vozilom, kar pomeni, da Javno podjetje Ljubljanski potniški promet na redni liniji zagotovi vozilo s klančino, prostorom za osebe z oviranostmi oziroma nizkopodno vozilo. Nizkopodnih vozil in vozil s klančino je skoraj 70 %.

Vozniki so usposobljeni za nudenje pomoči osebam z oviranostmi, ki lahko uporabljajo posebne identifikacijske kartice.

Koncert na Kongresnem trgu
v času poletnih mesecev.

V Ljubljani še obstajajo Kavalirji

»Pri nas je obvezna uniforma nasmeh,« rada povesta Igor Kvržič in Zoran Stojinović, vodji dvanajstih voznikov električnih vozil Kavalir, ki po ekološki coni in na ulicah, kjer je promet omejen, prevažajo starejše obiskovalce in tiste, ki imajo težave s premikanjem po območju za pešce. Ne le vozila, tudi vozniki električnih vozil so pravi kavalirji. »Strankam pri vstopu na vozilo pomagamo in jim poskušamo čim bolj ustreči. V teh letih smo se dobro spoznali in nam zaupajo do te mere, da jim nesemo tudi nakupovalne vrečke v stanovanje,« pove Igor, Zoran pa ga dopolni: »Tu nismo le zato, da ljudi prevažamo po mestu, ampak da z njimi pokramljamo in jim polepšamo dan.«

Igor in Zoran s svojo ekipo lepšata dan mnogim v središču Ljubljane. »To je najboljša služba na svetu,« se strinjata.

»Živio, Zoran, kako je pa kaj danes? Igor, me boste danes zapeljali čez prenovljeno Slovensko cesto?« stranke sprašujejo, medtem ko jim eden od njiju pomaga na vozilo. »Nimam pripomb. Kavalirji so super, točni in prijazni,« v en glas zagotovijo gospe.

Poleg ljudi, ki imajo težave s hojo in dostopom do mestnega središča, se na električna vozila radi povzpnejo tudi turisti in naključni mimoidoči. Kavalirji ne bi bili kavalirji, če bi koga zavrnili, a vedno imajo prednost starejši in gibalno ovirani. »Zato smo dosegljivi na posebno številko. Prosimo jih, naj nas pokličejo,« pojasni Zoran.

Vozniki Kavalirjev
polepšajo dan
prebivalcem in
turistom.

*Od leta 2007
so trije Kavalirji
prevozili že več kot
80.000 kilometrov
in prepeljali več kot
900.000 ljudi.*

Kavalir vozi s hitrostjo 5 kilometrov na uro, v dvanajstih urah lahko dnevno prevozi 60 kilometrov po mestnem središču.

Kavalirje so v Ljubljani uvedli skupaj z ekološko cono leta 2007 in so za uporabnike brezplačni. Od takrat so trije Kavalirji prevozili že več kot 80.000 kilometrov in prepeljali več kot 900.000 ljudi. Številka se bo povečevala tudi v prihodnosti.

Leta 2016 se električnim vozilom Kavalir pridružuje še električni vlakec.

Pogovor z voznico avtobusa Ljubljanskega potniškega prometa

Irenka Štefančič je bila leta 1998 prva voznica Ljubljanskega potniškega prometa. Ljubljana je bila takrat precej drugačna. *»Delo voznika ni lahko, saj ti ljudje vsak dan zaupajo življenje v svoje roke, a ga kljub temu z veseljem in lahkoto opravljam,«* pove Irenka, ki se ji je v osemnajstih letih pridružilo še sedem voznic.

Kako se je promet po Ljubljani spremenil od leta 1998, ko ste začeli z delom?

»Mogoče za nas voznike spremembe niso tako opazne kot za ostale udeležence v prometu. Svoje delo opravljamo enako, če smo v gneči ali če promet poteka gladko. Opaziti pa je, da v zadnjem času promet teče občutno hitreje.«

Kaj je po vašem najbolj pripomoglo k tem spremembam?

»Največ so k izboljšavi pripomogle ureditve prometnega režima. Več je rumenih pasov, namenjenih le avtobusom, zaradi česar javni prevoz poteka hitreje. Promet se je sprostil tudi zaradi obnove nekaterih prometnih vpadnic. Opažam, da zaradi vzpostavitve parkirišč po sistemu P+R vse več ljudi uporablja avtobus.«

Irenka Štefančič
je prepričana, da
so k hitrejšemu in
bolj dostopnemu
javnemu prevozu
pripomogle ureditve
prometnega režima.

Sodobna tehnologija je spremenila vaše delo in skrajšala zamude avtobusov. Kako?

»Včasih je bilo več zamujanja, velikokrat se je zgodilo, da so na določeno postajo prišli dva ali celo trije avtobusi iste linije hkrati. Zdaj pa na prikazovalni napravi v avtobusu spremljamo oddaljenost drugih avtobusov na isti liniji in se to ne more več zgoditi. Poleg tega smo vozniki avtobusov sproti obveščeni, kje je gneča in kje so obvozi, saj smo povezani s prometno nadzornim centrom, ki spremlja vse avtobuse po satelitu. Če se promet zgosti, namesto voznih redov upoštevamo intervale, dodajamo avtobuse na linije...«

Kako so se spremenili avtobusi Ljubljanskega potniškega prometa?

»Novejši avtobusi niso le okolju prijazni, ampak so bolj prijazni tudi za potnike. Posebej so prilagojeni gibalno oviranim osebam, saj so opremljeni s posebnimi klančinami, nagibno tehniko, imajo prostor za osebe s posebnimi potrebami, glasovne napovednike in večje LED zaslone za boljšo vidnost napisov. Napovedi prihodov avtobusov lahko uporabnik preveri na spletni strani Načrtuj pot z Google zemljevidi, ki je bila izdelana posebej za mrežo Ljubljanskega potniškega prometa, in na telefonski liniji, na kateri se lahko uporabniki pozanimajo, kdaj bo na njihovo postajo prišel avtobus. Na postajališčih so tudi prikazovalniki prihodov.«

Z drznostjo do manj odpadkov in bolj kakovostnega življenja

Ljubljano odlikuje dovršen sistem ravnanja z odpadki, ki prinaša odlične rezultate: 63 % snovne izrabe v letu 2014. S takšnim deležem ločeno zbranih odpadkov v gospodinjstvih Ljubljana zaseda prvo mesto med glavnimi mesti članic Unije. V desetih letih so količine ločeno zbranih odpadkov povečali za skoraj desetkrat, skupne evropske zaveze – preprečevanje nastajanja odpadkov, ponovno uporabo in čim večjo snovno izrabo – pa učinkovito uresničujejo tudi z izvajanjem strategije »Zero Waste«. Ljubljana – Zelena prestolnice Evrope 2016 je namreč tudi prva evropska prestolnica na poti do družbe brez odpadkov.

Ljubljano odlikuje dovršen sistem ravnanja z odpadki, ki prinaša odlične rezultate.

Ključna sta infrastruktura in sodelovanje z občani

V zadnjih desetih letih se je količina ločeno zbranih odpadkov povzpela iz 16 na 145 kg na prebivalca. Za takšno izboljšanje rezultatov so najbolj zaslužni nadgradnja infrastrukture, intenzivna komunikacija in sodelovanje z občani.

V Ljubljani štiri vrste odpadkov zbirajo po sistemu od vrat do vrat, v mestnem središču pa so za učinkovito in očem prijaznejše zbiranje odpadkov poskrbeli s podzemnimi zbiralnicami. Podzemni zabojniki za papir, steklo in embalažo so dostopni vsem, zabojniki za biološke odpadke ter preostanek odpadkov so namenjeni okoliškim gospodinjstvom. Odpirajo se s posebnimi karticami, ki beležijo vnos, od česar je odvisna višina zneska na mesečni položnici.

Časovnica

1849 – Vzpostavljena je železniška povezava Ljubljana – Dunaj.

1895 – Mesto prizadene uničujoči potres.

1896 - 1910 – Obdobje po potresu zaznamuje preporod Ljubljane.

Mesto je obnovljeno na podlagi novega regulacijskega načrta arhitekta Maksa Fabianija.

1919 – Ustanovitev univerze v Ljubljani.

1921 - 1956 – Arhitekt Jože Plečnik temeljito spremeni podobo mesta Ljubljane. Plečnikovo Ljubljano uvrščamo med najpomembnejše celostne umetnine 20. stoletja.

1942 – Okupator Ljubljano obda z bodečo žico. Danes po njeni trasi poteka Pot spomina in tovarištva.

Ravnanje z odpadki je v Ljubljani preprosto in učinkovito tudi zaradi široko razvejane ter dostopne mreže informacij. Kombinacija digitalnih komunikacijskih orodij in osebnih stikov z občani se je izkazala kot uspešna formula.

Ne samo družba recikliranja, pač pa tudi družba odgovornih potrošnikov

V Ljubljani so se zelo resno lotili iskanja odgovora na eno ključnih vprašanj, povezanih s problematiko ravnanja z odpadki: kako postati družba recikliranja in odgovornih potrošnikov, ki ne zapravlja dragocenih virov, pač pa preprečuje nastajanje odpadkov in živi tako, da povzroča zelo malo odpadkov.

Odločili so se za alternativo, ki v okviru celovitega ravnanja z odpadki nadomešča odlaganje in energetska izrabo, za družbo brez odpadkov, ki jo podpira mednarodna mreža Zero Waste. Ljubljana se je s sprejetjem Zero Waste strategije zavezala, da bo do leta 2025 zbrala najmanj tri četrtine ločeno zbranih odpadkov, pridelala manj kot 60 kilogramov preostanka odpadkov na prebivalca ter odložila manj kot 30 kilogramov odpadkov na prebivalca.

Ljubljančani so že uspešno presegli ozko gledanje na odpadke kot na nekaj odvečnega in nezaželenega, za kar je zaslužno tudi ljubljansko Javno podjetje Snaga. V Snagi se zavedajo svoje odgovornosti ter moči pri spreminjanju družbe na bolje. Skupaj z mestom, nevladnimi organizacijami, s podjetji in drugimi deležniki spreminjajo odnos do (zavržene) hrane in rabljenih predmetov ter krojijo trajnostno, družbeno odgovorno prihodnost.

Od leta 2008, so navadne zabojnike nadomestile podzemne zbiralnice, s čimer so racionalizirali upravljanje odpadkov in izboljšali videz mesta. Recikliranje in ponovna uporaba so del vsakdanjega življenja.

Enkratno je stvari uporabljati večkratno

Kako spodbujati trajnosten odnos do stvari, premišljeno nakupovanje in vrednotenje tistega, česar denar ne more kupiti?

*Ljubljana je
z uresničevanjem
Zero Waste strategije
prva evropska prestolnica
na poti do družbe
brez odpadkov.*

V Ljubljani to počnejo s pobudo Enkratno je stvari uporabljati večkratno, ki s pomočjo glasbe, video-manifesta, delavnic in urbanih intervencij razbija mit, da je novo boljše od starega ali že uporabljenega. Z iniciativo predstavljajo načine, kako lahko skladno z načeli ponovne uporabe živimo vsak dan in kako lahko ponovna uporaba na dolgi rok spreminja naš odnos do stvari. Ponovna prodaja in zamenjava predmetov sta že postali novi obliki recikliranja, razširja pa se tudi souporaba predmetov. Vedno več je primerov, ko si stanovalci enega ali več blokov delijo kolesa in celo avtomobile.

V Ljubljani imajo tudi sami zabojniki za odpadke aktivno vlogo – z majhno pomočjo Javnega podjetja Snaga, seveda, ki je zabojnike postavila v središče svoje kampanje Dvigni glas proti zavrženi hrani. Z njo opozarja na problem zavržene hrane in nagovarja naš odnos do hrane v družbi izobilja in pretirane potrošnje. Glavne pobudnice kampanje so zabojniki (kante), ki se zbirajo na različnih dogodkih v četrtnih skupnostih in s transparenti »Če smo na ulici, še ne pomeni, da smo lačne!«, »Site smo zavržene hrane«, »Dvigni glas proti zavrženi hrani!« opozarjajo na (napačen) odnos do hrane in prebivalce pozivajo k spremembam. Obiskovalci dogodkov dobijo posodo za shranjevanje živil s spodbudo, da tisto, česar ne pojejo v gostilni, vzamejo s seboj, da shranijo ostanke domačih obrokov in se naučijo pravilnega shranjevanja hrane.

Z Regijskim centrom za ravnanje z odpadki bodo uredili problematiko ravnanja z odpadki za tretjino Slovenije.

Sodobna tovarna za predelavo odpadkov prinaša tudi zelena delovna mesta

V času, ko je Ljubljana ponosna nosilka naziva Zelena prestolnica Evrope, svoja vrata odpira ljubljanski Regijski center za ravnanje z odpadki. Gre za največji kohezijski in okoljski projekt v državi, ki bo poskrbel za odpadke tretjine Slovenije. Ključni del regijskega centra so trije objekti, namenjeni mehansko-biološki obdelavi odpadkov za ločeno zbrane biološke odpadke, iz katerih bodo pridobivali kompost, in za preostanek komunalnih odpadkov. Center bo uporabljal najmodernejšo in trajnostno tehnologijo za ravnanje z odpadki v evropskem merilu in zagotavljal zelena delovna mesta, s posebno učno potjo pa bo na ustvarjalen način približeval tudi ta vidik ravnanja z odpadki.

Na obisku v Centru ponovne uporabe

Mesto spodbuja ustvarjalno in odgovorno potrošništvo, zato so tudi v Ljubljani vedno bolj obiskane in priljubljene izmenjave oblačil, menjave zelenjave in sadik (Zelemenjava), programi souporabe stvari, kot na primer knjižnica reči, izmenjave igrač ...

Zelo dobro sta obiskani tudi trgovinica in delavnica, združeni v Center ponovne uporabe (CPU). Obisk centra spominja na sprehod po okusno opremljenem staromeščanskem stanovanju, le da skrbno izbrani, lepo ohranjeni in še zelo uporabni predmeti nosijo listke s simbolično ceno.

CPU zaposluje težje zaposljive, po drugi strani pa pomaga, da ohranjeni, a nekemu odvečni predmeti zaživijo novo življenje in za majhen denar razveselijo nove lastnike. Poleg tega so naprodaj tudi predmeti, ki so jim večje roke mojstrov in umetnikov spremenile namembnost, na primer omarica za čevlje, ki je bila v prejšnjem življenju igralni avtomat.

V CPU v Ljubljani zamenja lastnika vsak dan približno sto predmetov, od skodelic in skirojev do kravat in kavčev.

Obisk Centra ponovne uporabe je tudi sestavni del ljubljanskega izobraževalnega programa, ki šolam in vrtcem na sproščen ter praktičen način približuje prednostna ravnanja z odpadki. Tukaj mladi med drugim spoznajo, kako pomembni so ustvarjalnost, inovativnost, socialno podjetništvo, ustvarjanje zelenih delovnih mest in vključevanje ranljivih skupin.

V Ljubljanskem Centru ponovne uporabe dajejo predmetom drugo življenje med tem pa promovirajo ustvarjalnost, socialno podjetništvo, zelena delovna mesta ter vključujejo ranljive skupine.

Pitna voda v Ljubljani

Ljubljana je mesto, v katerem vode ni težko najti. Obiskovalci mesta se že ob vstopu vanj srečajo z dvema pomembnima rekama, Savo ali Ljubljanico in njunimi pritoki. Naravna pitna voda v Ljubljani je nenadomestljiva in neprecenljiva dobrina.

Ljubljana je ena redkih evropskih prestolnic, ki se lahko pohvali s pitno vodo iz pipe, neobdelano s tehnološkimi postopki.

V toplih mesecih si lahko meščani in obiskovalci vodo natočijo iz najbližjega javnega pitnika. Voda iz pitnikov je nadzorovana in tako povsem varna. V Ljubljani je postavljenih že več kot 30 pitnikov, do najbližjega pa lahko vsak najde pot z mobilno aplikacijo Tap Water Ljubljana.

Časovnica

1945 – Osvoboditev Ljubljane, Ljubljana postane glavno mesto Ljudske republike Slovenije v okviru Federativne ljudske republike Jugoslavije.

1991 – Ob razpadu Jugoslavije Ljubljana postane glavno mesto samostojne Republike Slovenije.

2002 – Na Ljubljanskem barju odkrijejo najstarejše leseno kolo na svetu, staro 5.200 let.

Prvi vodovod v Ljubljani že leta 1890

Ljubljana je prvi sodobnejši javni vodovod dobila leta 1890. Danes sta vodovodni in kanalizacijski sistem, ki se raztezata pod Ljubljano, že tako obsežna, da bi lahko raztegnjene cevi položili vse do Berlina in nazaj – omrežje je skupaj dolgo kar 2.000 kilometrov. Vodni viri ljubljanskega vodovodnega sistema so že od leta 1955 zaščiteni kot vodovarstvena območja.

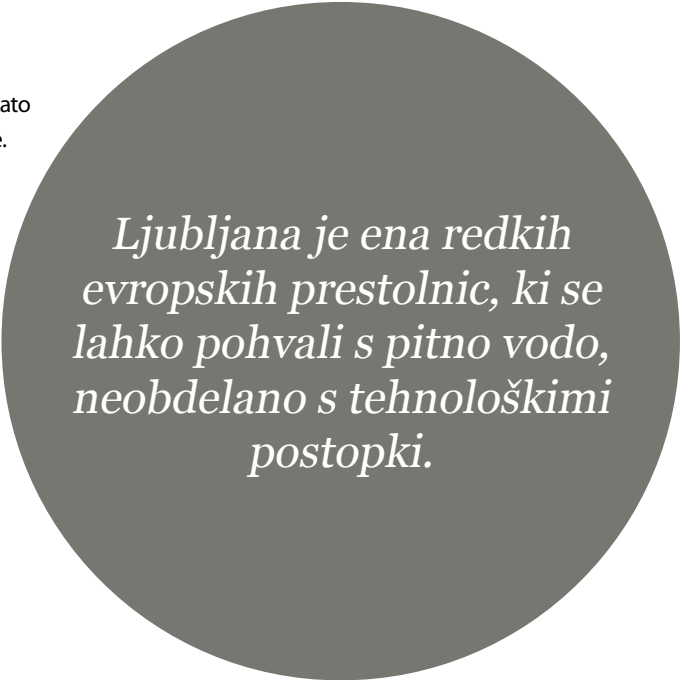
Vodni vir za mesto Ljubljana in okolico je podzemna voda iz dveh različnih ekosistemov: Ljubljanskega barja (območje Nature 2000) in Ljubljanskega polja. Oba vodonosnika, v katerih je shranjena velika količina podzemne vode, napajajo reke in padavine. Vodo, ki nato potuje po vodovodnih ceveh, črpajo v petih vodarnah. Višek načrpane vode zbirajo v vodohranih. Ljubljanska gospodinjstva s pomočjo 40.000 vodomeroev vsak mesec merijo in preverjajo količino porabljene vode.

Aktualne informacije glede kakovosti vode na oskrbovanem območju lahko uporabniki poiščejo na spletni strani, kjer Javno podjetje Vodovod-Kanalizacija (VO-KA) dnevno objavlja podatke o količini načrpane vode, nivoju in temperaturi podzemne vode ter količini očiščene odpadne vode.

Ankete kažejo, da so Ljubljančani zadovoljni s sistemom oskrbe z vodo.

Skrb za pitno vodo

Napajanje podzemne vode je trikrat večje kot poraba, zato pitne vode v Ljubljani tudi v sušnih mesecih ne primanjkuje. Kljub temu mestna uprava in VO-KA izvajata številne ukrepe za varčno rabo vode. K zmanjšanju njene porabe s komunikacijskimi in izobraževalnimi akcijami nagovarjata in spodbujata tudi številne deležnike.

Ljubljana je ena redkih evropskih prestolnic, ki se lahko pohvali s pitno vodo, neobdelano s tehnološkimi postopki.

Ljubljančan v povprečju porabi 120 litrov pitne vode na dan, letno pa okrog 44 m³. Poraba gospodinjstev predstavlja 67,5% celotne porabe vode v Ljubljani.

Od leta 2009 morajo imeti večje stavbe zagotovljen sistem za zbiranje, hranjenje in porabo deževnice. Tudi največji slovenski stadion Stožice ima rezervoarje, v katere se steka deževnica, ki jo nato uporabljajo za zalivanje zelenih površin.

Dnevno očistijo 80.000 m³ odpadne vode

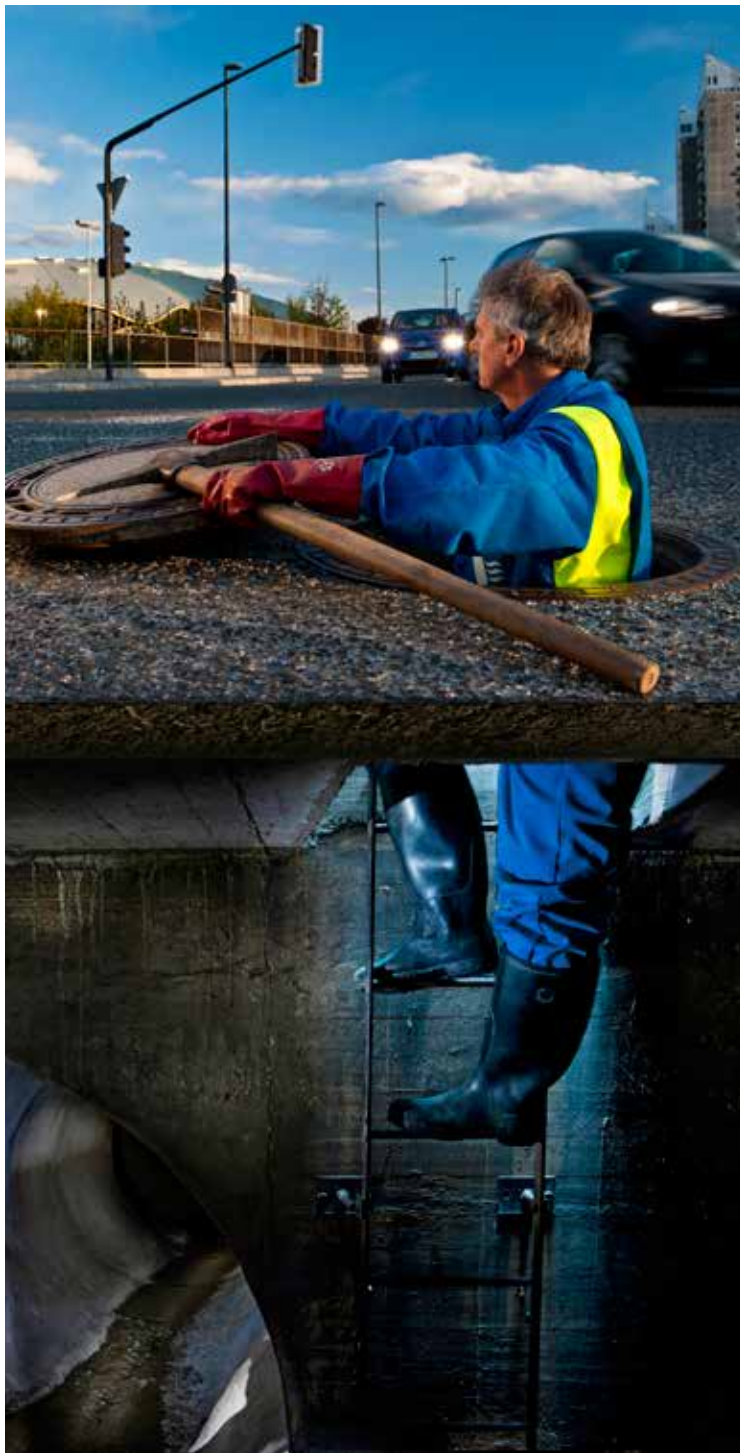
Pot vode se nadaljuje v kanalizacijskem omrežju. Ljubljana ima 830 kilometrov cevi za odvajanje komunalne odpadne vode in 330 kilometrov za odvajanje padavinske odpadne vode. Od leta 2008 do 2013 so v Ljubljani zgradili tri zbiralnike za presežke padavinske vode s skupno prostornino 30.500 m³.

Odpadna voda po kanalizaciji potuje v Centralno čistilno napravo Ljubljana, kjer iz vodenajprej odstranijo neraztopljene snovi, kot so večji delci in maščobe. Mehanskemu čiščenju sledi biološko čiščenje, ki poteka v prezračevalnih bazenih s pomočjo aktivnega blata, ki ga sestavljajo mikroorganizmi. Aktivno blato se nato v čistilni napravi loči od prečiščene vode, ki teče nazaj v Ljubljanico. Pot vode v urbanem okolju je tako zaključena.

Centralna čistilna naprava Ljubljana je največja v Sloveniji, v njej v povprečju dnevno očistijo 80.000 m³ odpadne vode.

*Krajinski park
Ljubljansko barje
(območje Natura
2000) je eden izmed
glavnih virov vode in
naravni ekosistem.*

Na kanalizacijo priključenih vsako leto več ljudi

Na kanalizacijsko omrežje je v naseljih strnjenegega mestnega značaja priključenih več kot 93 % prebivalcev, do leta 2020 jih bo 95 %. Ena glavnih nalog na področju ravnanja z odpadnimi vodami pa je zagotoviti kanalizacijsko omrežje, kjer ga še ni.

Tako je leta 2008 Ljubljana pričela z vzpostavljanjem kanalizacijskega sistema v soseski Rakova jelša. Soseska je bila specifična zaradi številnih objektov, zgrajenih brez gradbenega dovoljenja. Zato je bila najprej potrebna legalizacija stavb, sledila je izgradnja komunalne infrastrukture, v naslednji fazi pa bodo naselje opremili tudi s kanalizacijo po stranskih ulicah in gradnjo komunalne čistilne naprave, ki bo omogočala ustrezno čiščenje odpadne vode za 8.500 oseb. Kanalizacijski sistem je zasnovan kot podtlačni, saj specifična struktura tal z visokim nivojem podzemne vode ne dopušča izgradnje klasične kanalizacije z gravitacijskim odvodom odpadne vode.

■ Vodovodni in kanalizacijski sistem pod Ljubljano sta tako obsežna, da bi lahko raztegnjene cevi položili do Berlina in nazaj.

V Ljubljani imaš prijatelja

Ljubljana se zaradi poplav, ki jih je v preteklih letih doživela na svojem območju, dobro zaveda pomena čimprejšnje pomoči. Zato so Ljubljančani maja 2014, ko je voda preplavila del Bosne in Hercegovine, Srbije ter Hrvaške, nemudoma ukrepali.

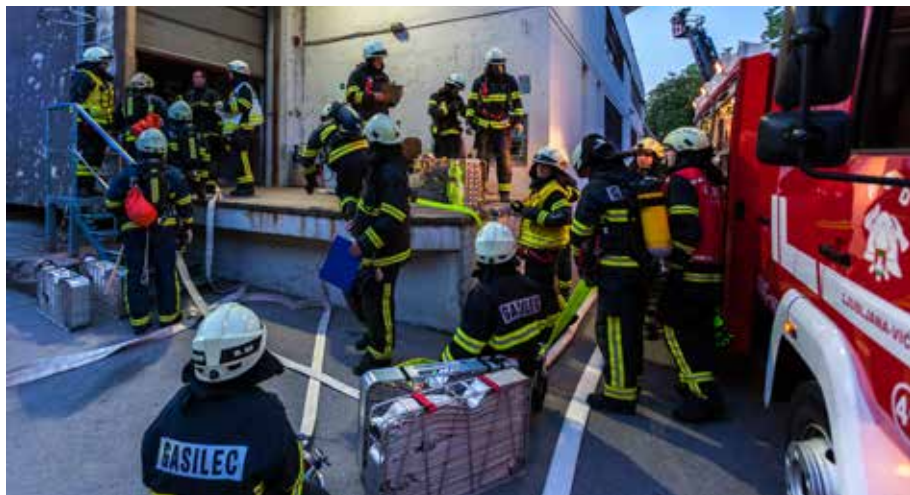
Mestna občina Ljubljana je na poplavljeni območja že dva dni kasneje poslala dve enoti gasilcev. Enoto za reševanje iz vode in na vodi so sestavljali profesionalni gasilci, ki so osem dni pomagali prebivalcem na območju Bosne in Hercegovine. Druga enota gasilcev skupaj z ekipo nujne medicinske pomoči pa je isti dan potovala v Republiko Srbijo. Ljubljanski gasilci so pomagali s prevozom hrane, vode in drugih nujnih potrebščin ter pri evakuaciji ljudi, prevozu do zdravnikov in čiščenju.

Na poplavljeno območje se je v naslednjih dneh odpravilo še več pripadnikov zaščite in reševanja ter sodelavcev Javnega podjetja Vodovod-Kanalizacija

Zbrali več kot šest ton materialnih sredstev

Na dobrodelnem koncertu *Preplavimo trg*, ki je bil v celoti organiziran brezplačno in je potekal pod taktirko občine, je sodelovalo več kot 40 glasbenikov iz Slovenije, Hrvaške ter Bosne in Hercegovine. Vsi sodelujoči so se odpovedali honorarju. Izkupiček prodanih vstopnic in SMS donacij so organizatorji nakazali na račun za pomoč žrtvam poplav. Med koncertom so bili na glavni cesti mesta parkirani vlačilci, v katerih je Rdeči križ Slovenije zbiral materialna sredstva za žrtve poplav. S šestimi tonami materialnih sredstev so se prebivalci Ljubljane in okolice izkazali za srčne ljudi, ki znajo v času stiske priskočiti na pomoč.

Mestna občina Ljubljana je pobratenim mestom Beogradu, Skopju in Sarajevu priskočila na pomoč tudi finančno. Sredstva so med drugim prispevali tudi sodelavci javnih podjetij in zavodov ter mestne uprave.

Leta 2014 je veliko ljubljanskih poklicnih gasilcev pomagalo v poplavah, ki so prizadele balkansko regijo.

Kar seješ, to žanješ

Danes so malčki in šolarji, jutri bodo odločali in oblikovali prihodnost ne le Ljubljane, ampak cele Slovenije in mogoče tudi prihodnost drugih mest in držav. Zato se ključ za trajnostno prihodnost skriva prav pri naših najmlajših.

V Ljubljani se zavedajo, da je z izobraževanjem in ozaveščanjem potrebno pričeti zgodaj. Ljubljanski vrtci in šole zato velik poudarek namenjajo področju ekologije in s tem dvigujejo raven okoljske zavesti tako otrok kot tudi staršev.

V vrtcih in šolah otroci sodelujejo v številnih mednarodnih ekoloških projektih in za svoj trajnostni prispevek prejema nagrade. Ločevanje odpadkov je za njih nekaj vsakdanjega, v tem celo tekmujejo. Iz rabljenih predmetov ustvarjajo nove izdelke, v okviru projekta Eko-bralna značka berejo in pripovedujejo pravljice z ekološko vsebino, sadijo drevesa, se učijo o pomenu samooskrbe, urejajo zelene površine v okolici vrtcev in šol, sodelujejo pri nastajanju zeliščnih, cvetličnih in zelenjavnih vrtičkov, varčujejo z elektriko in vodo ter organizirajo zbiralne akcije papirja, rabljenih kartuš in baterij. Šole se skupaj z učenci udeležujejo tudi čistilnih akcij. Vsakoletna akcija »Za lepšo Ljubljano«, ki poteka med 22. marcem, svetovnim dnevom voda, in 22. aprilom, svetovnim dnevom Zemlje, je le ena od priložnosti, ko tudi šole prispevajo k lepši, čisti in bolj zeleni Ljubljani.

Leto 2016, ko bo Ljubljana ponosna Zelena prestolnica Evrope 2016, bo proslavljalo celo mesto. Zato so, tako kot številni deležniki, tudi vrtci in šole aktivno sodelovali pri pripravi celoletnega programa. Vsak mesec se bodo poleg že obstoječih vrstile številne aktivnosti, v katere bodo vključeni tudi starši.

Otroci slovenskega glavnega mesta so najmlajši zeleni ambasadorji in pravi ponos Ljubljane.

Ljubljana je postala sodobno, čisto, zeleno in varno mesto. Eden izmed mnogih projektov je največji športni in rekreacijski objekt v državi, Center Stožice, ki se ponaša z največjim sistemom daljinskega hlajenja v Sloveniji.

Dobro delo tudi v prihodnje

V manj kot devetih letih so v Ljubljani izvedli več kot 1.600 projektov, življenje so vdihnili tudi tistim, na katere je Ljubljana čakala več desetletij ali celo stoletje. Kakovost življenja se je s tem znatno izboljšala, prejeli so najvišjo možno evropsko nagrado, prestižni naziv Zelena prestolnica Evrope 2016 ter številne druge nagrade in pohvale.

Izvedeni projekti in prizadevanja mesta pa se kažejo tudi v zadovoljstvu meščanov in vsakoletni rasti števila turistov. Zelena, varna, čista, vedno zanimiva in prijazna Ljubljana je magnet za obiskovalce od blizu in daleč. Rezultat je vsakoletno rekordno število nočitev in občutno okrepljen mednarodni ugled blagovne znamke mesta.

Trajnostno, inovativno in produktivno delovanje, zavzemanje za učinkovito uresničevanje razvojnih nalog, sodelovanje in posredovanje izkušenj ter znanja različnim deležnikom, je stalna skrb vseh sodelavcev ljubljanske mestne uprave, javnih podjetij in zavodov.

Načrti za naprej

V Ljubljani si bodo še naprej prizadevali za trajnostno odličnost in nenehno izboljšanje kakovosti bivanja v čistem, varnem in prijaznem okolju ter aktivno varovali vodne vire in naravo. Ohranjali bodo zelene površine, ob tem pa (na degradiranih območjih) oblikovali nove in varovali biotsko raznovrstnost, ki je v Ljubljani edinstvena. Spodbujali bodo trajnostni način delovanja, poslovanja in bivanja ter še naprej krepili lokalno samooskrbo. V Ljubljani si prizadevanje za čim krajše poti od njive do mize, ki zagotavlja čim bolj kakovostno prehrano otrok in mladine.

Nadaljevali bodo z rednimi prenovami cestišč in drugih javnih površin z upoštevanjem potreb šibkejših skupin in oseb z oviranostmi, zato bodo še naprej gradili klančine in taktilne poti. Sistematično in redno bodo vzdrževali javne prostore, nabrežja, parke in mestno zelenje. Nadaljevali bodo s popravilom in rekonstrukcijo pozimi poškodovanih cestišč, kolesarskih stez in pločnikov. Še naprej bodo širili mrežo podzemnih zbiralnic odpadkov, mrežo parkirišč P+R in tudi v prihodnje spodbujali elektromobilnost. Z dodatnimi nakupi avtobusov na metan (CNG) bodo še naprej posodabljali vozni park javnega potniškega prometa.

Vzpostavljali bodo nove kolesarske steze in sanirali obstoječe. S pomočjo sredstev Evropske unije bodo dokončali izgradnjo povezovalnega kanala C0, nadgradnjo Centralne čistilne naprave Ljubljana in izgradnjo manjkajočega kanalizacijskega omrežja v aglomeracijah do 2.000 PE. Tako bo na kanalizacijski sistem priključena večina objektov v strnjenih naseljih.

Časovnica

2004 – Ljubljana slovesno obeleži vstop Slovenije v Evropsko unijo.

2010 – Ljubljana je Svetovna prestolnica knjige. Naziv ji je leta 2008 podelil UNESCO.

2010 – Ljubljana dobi nov Občinski prostorski načrt, ki določa prihodnji razvoj mesta.

2011 – Ostanki kolišč na Ljubljanskem barju so uvrščeni na seznam UNESCO.

2014 – Ljubljana praznuje 2000 let Emone.

2016 – Ljubljana je Zelena prestolnica Evrope 2016.

*V skladu z Vizijo
Ljubljana 2025,
bo Ljubljana postala
idealno, sonaravno
mesto s svetovljanskim
značajem in sodobno
podobo.*

Intenzivno bodo zmanjševali vodne izgube in še naprej odločno nasprotovali privatizaciji vodnih virov.

Ljubljana je prva evropska prestolnica v mreži Zero Waste Europe. Njihove aktivnosti so in bodo posebej usmerjene v preprečevanje nastajanja odpadkov, ponovno uporabo in reciklažo, nadaljujejo pa tudi z aktivnostmi na področju ločenega zbiranja odpadkov, kjer že danes v deležu ločeno zbranih frakcij segajo v sam evropski vrh. Z nadgradnjo Regijskega centra za ravnanje z odpadki, ki je največji kohezijski in okoljski projekt v Sloveniji, bodo uredili problematiko ravnanja z odpadki za 700 tisoč državljanov, kar predstavlja tretjino slovenskega prebivalstva. To bo najsodobnejši sistem predelave mešanih odpadkov in bioodpadkov v evropskem merilu.

*V stari tovarni
sladkorja bo
galerija za vizualne
umetnosti.*

Partnerstvo Šmartinska: mestna uprava je z 12 zasebnimi partnerji ustvarila ambiciozen dolgoročen mestni projekt, ki bo vključeval urbano, gospodarsko, socialno in okoljsko regeneracijo industrijsko degradiranega območja na 2,278,300m² (največja regeneracija v Ljubljani).

Strnjene stanovanjske četrti in soseske se bodo gradile skladno z načeli trajnostne gradnje in z upoštevanjem sodobnih okoljskih standardov. Novogradnje bodo tudi v prihodnje priključevali na okolju prijaznejši sistem daljinskega ogrevanja s toploto ali plinom in nadaljevali z uvajanjem daljinskega hlajenja. Z delnim prehodom iz premoga na plin in izgradnjo PPE TE-TOL bodo uvedli čistejšo tehnologije.

Z aktivnostmi in projekti bodo nadaljevali tudi v prihodnje. Na izjemno spodbudnih temeljih, ki so jih ustvarili, bodo Ljubljano v naslednjih letih še trdneje umestili na zemljevid najboljših kongresnih ter kulturno in športno-turističnih destinacij za obiskovalce s celega sveta.

Kot je zapisano v Viziji Ljubljana 2025, bo Ljubljana postala idealno, sonaravno mesto s svetovlanskim značajem in sodobno podobo. Po meri ljudi, prilagojeno potrebam prebivalcev, odprto za naložbenike in strokovnjake iz vsega sveta. Ljubljana bo tako še naprej zagotavljala varnost in strpnost do drugačnosti ter ponujala in nadgrajevala že sedaj visoko kakovost bivanja.

Več informacij

Evropska komisija, GD za okolje, nagrada Zelena
prestonica Evrope:

<http://ec.europa.eu/environment/europeangreencapital/>

[http://ec.europa.eu/environment/europeangreencapital/
winning-cities/2016-ljubljana/index.html](http://ec.europa.eu/environment/europeangreencapital/winning-cities/2016-ljubljana/index.html)

Ljubljana 2016

W: www.greenljubljana.com / www.zelenaljubljana.si

E: zelena.prestolnica@ljubljana.si

Hashtag(#): #ljzate #zelenaprestolnica2016

[Instagram.com/mestnaobcinaljubljana](https://www.instagram.com/mestnaobcinaljubljana)

[Instagram.com/visitljubljana](https://www.instagram.com/visitljubljana)

Za naročilo brezplačnega izvoda publikacije do izčrpanja zalog, obiščite:

Za en izvod:

prek knjigarne EU Bookshop, spletni dostop do publikacij Evropske unije:

[http:// bookshop.europa.eu](http://bookshop.europa.eu)

Za več izvodov:

prek najbližjih nacionalnih informacijskih mrež Europe Direct:

http://europa.eu/europedirect/meet_us/index_sl.htm

Urad za publikacije

ISBN 978-92-79-49492-5
doi:10.2779/54076